

YSOn kehityssuunnitelma ja ehdotus uudeksi ylärakenteeksi

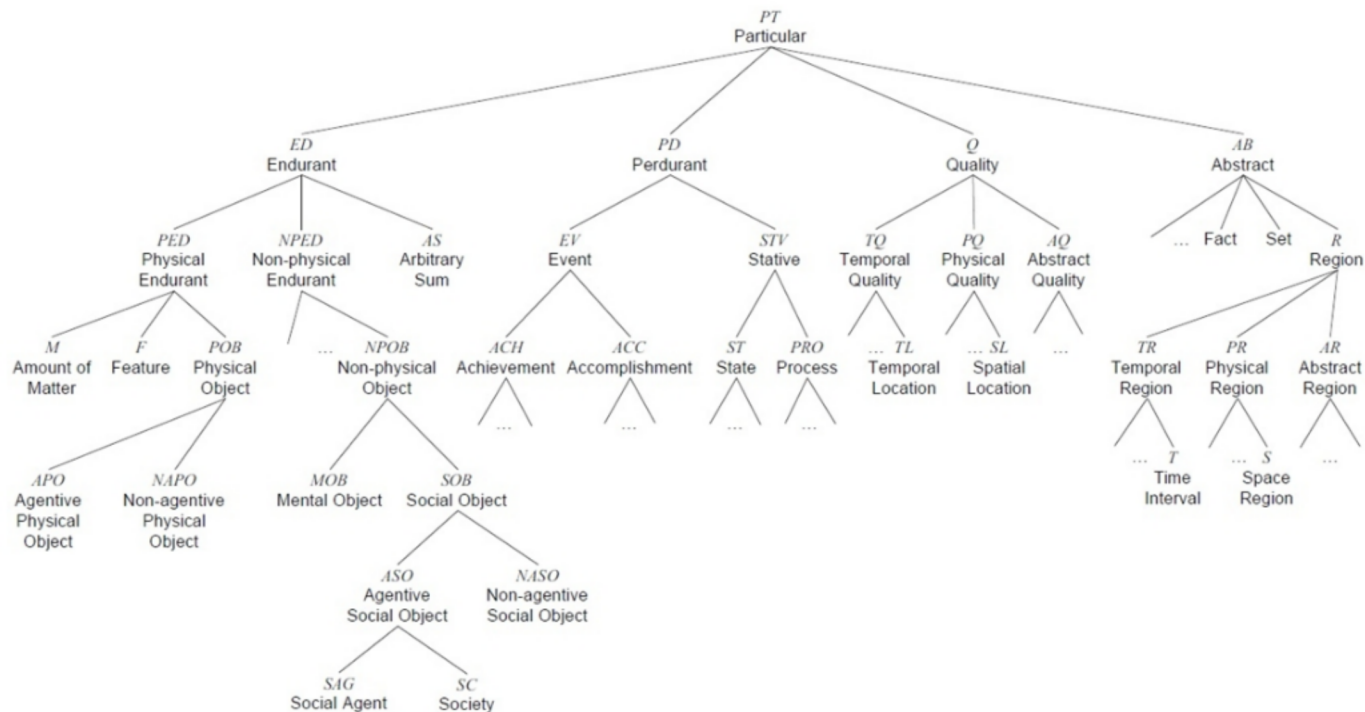
Ehdotus Yleisen suomalaisen ontologian (YSO) uudeksi ylärakenteeksi

Mikko Lappalainen

mikko.lappalainen@helsinki.fi

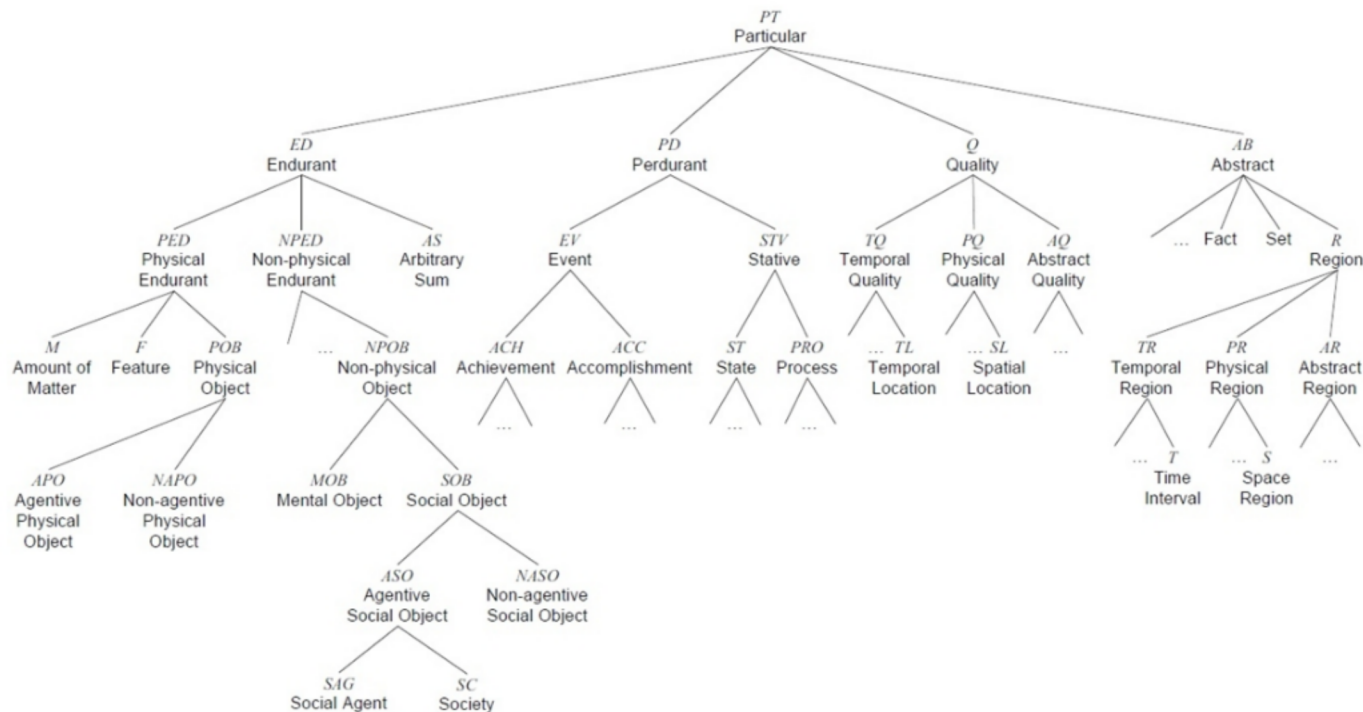
YSON ylärakenne ja FinnONTO

- YSON ylärakenne (hierarkian ylimmät tasot) on luotu FinnONTO-hankkeen alussa DOLCE-mallin pohjalta
- Ylätason jako: Endurant-Perdurant-Quality-Abstract

YSON ylärakenne ja FinnONTO

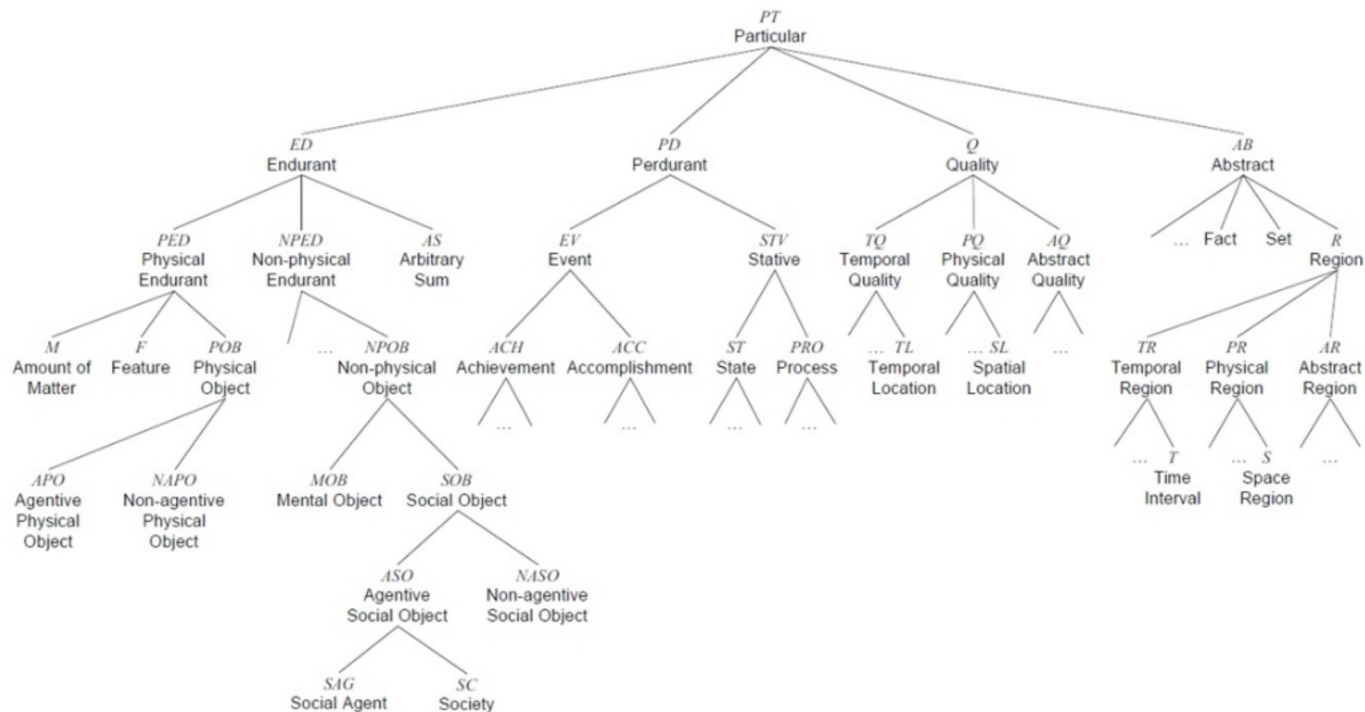
- DOLCEn Endurant-Perdurant –jako tarkoittaa käytännössä jakoa *objektien ja ilmiöiden (tai tapahtumien)* välille
- YSOssa käännetty ”Pysyväksi” (Endurant) ja ”Muuttuvaksi” (Perdurant)

YSON ylärakenne ja FinnONTO

Ongelmakohtia:

- Termit **Endurant** ja **Perdurant** filosofisesti sovittamattomia
- Käännökset **Pysyvä** ja **Muuttuva** epätarkkoja ja vaikeasti hahmotettavia
- Dolcen käytössä ei olla oltu johdonmukaisia

YSON ylärakenteeseen tarvittavat muutokset

1. ”muuttuva” ja ”pysyvä” tulee nimetä uudelleen ja niiden määritelmät tulee kirjoittaa uusiksi
2. ”ilmiöt”- sekä ”ajanjakso”-käsitteet tulee siirtää toiseen päähaaraan (DOLCEn mukaisesti)
3. ”ominaisuudet” tulee erottaa omaksi päähaarakseen (DOLCEn mukaisesti)

YSON ylärakenteeseen tarvittavat muutokset

Miksi puuttua ongelmakohtiin?

1.Lähestymme DOLCEn alkuperäistä mallia

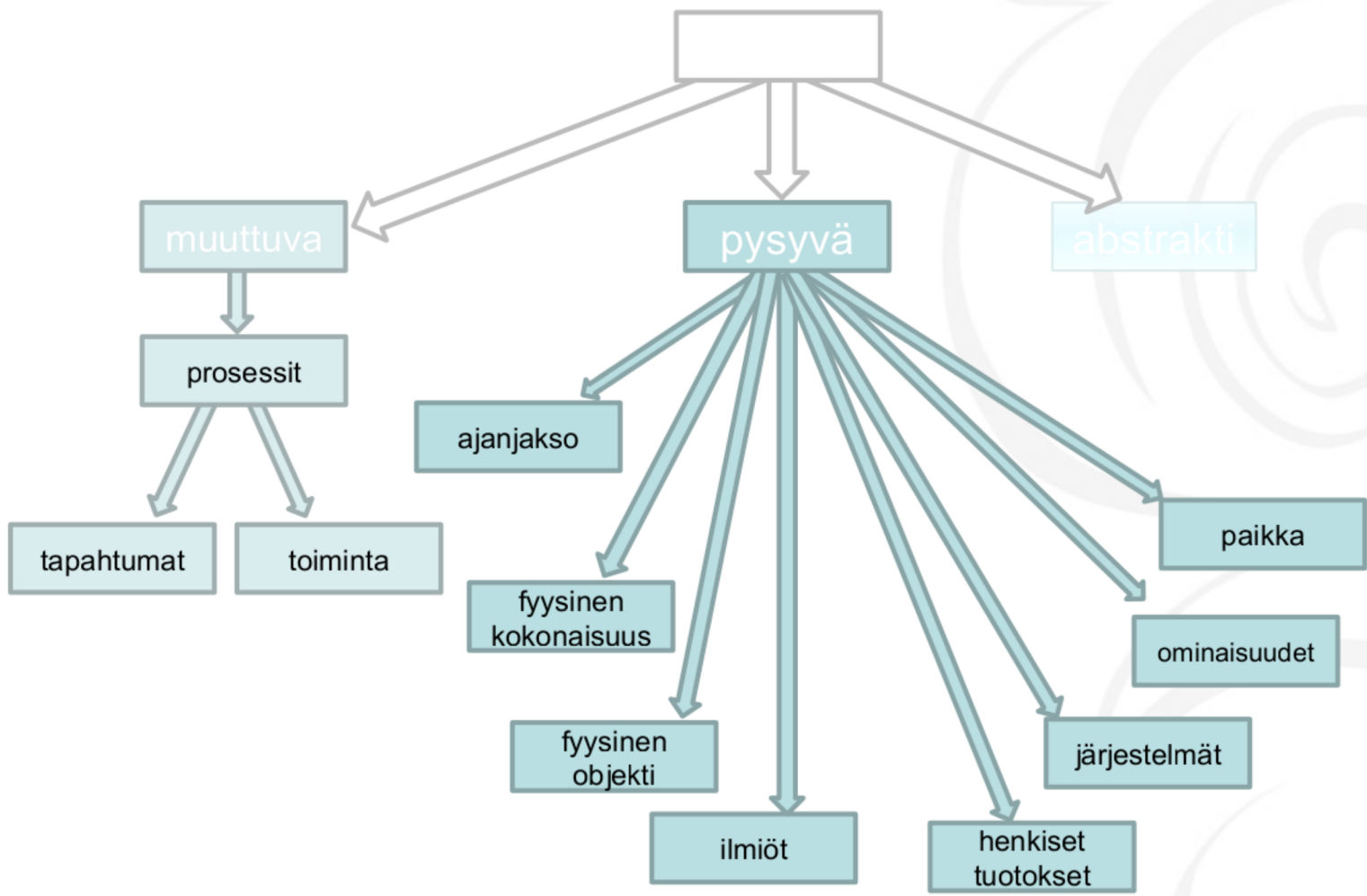
2.peilaaminen kansainvälisiin ontologioihin helpompaa, DOLCE mäpätty esim. WordNetiin

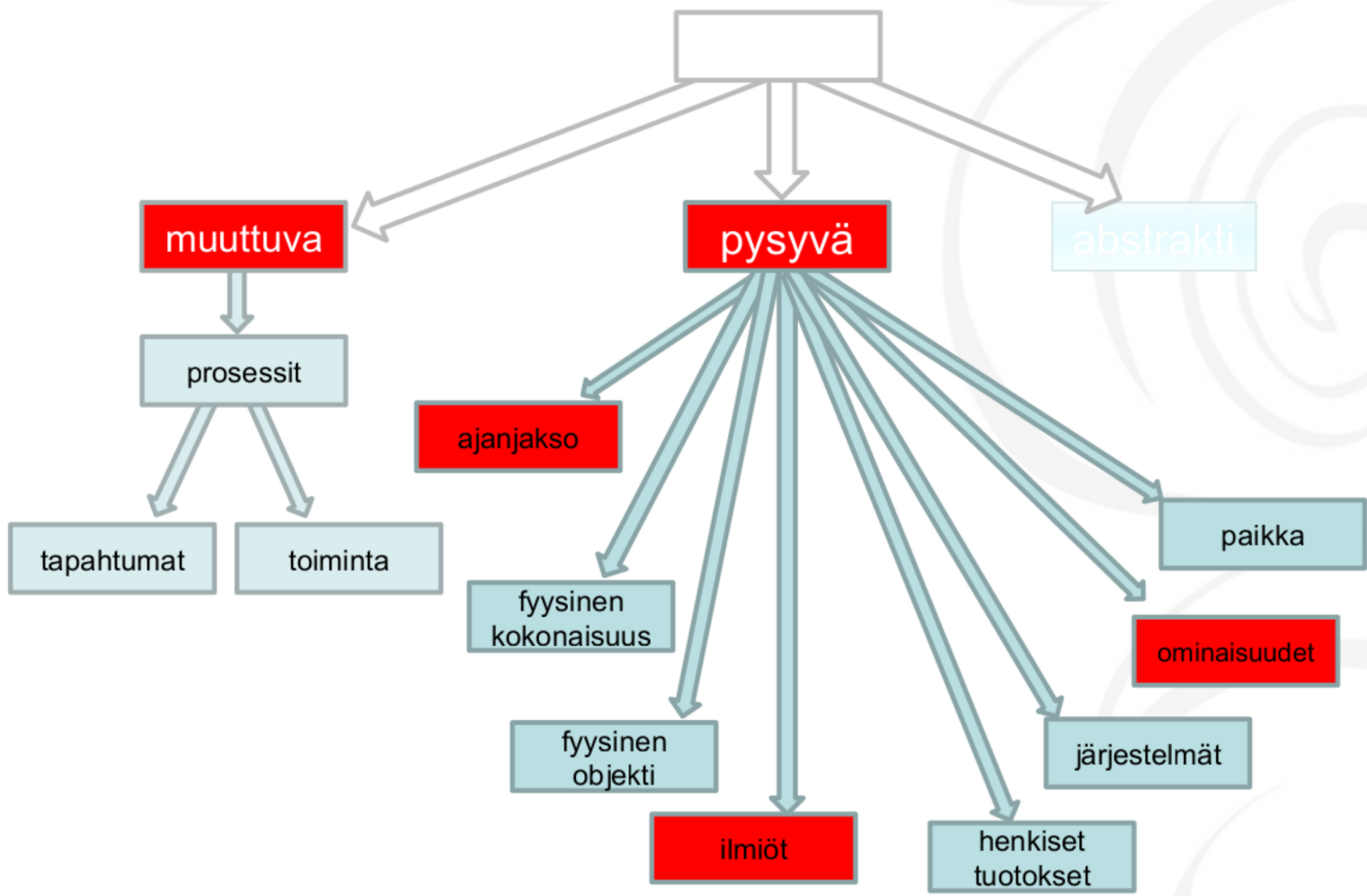
3.Otamme käyttöön kolmijaon (tapahtumat-objektit-ominaisuudet), jonka analyysillä on hyvin pitkät perinteet metafysiikan piirissä

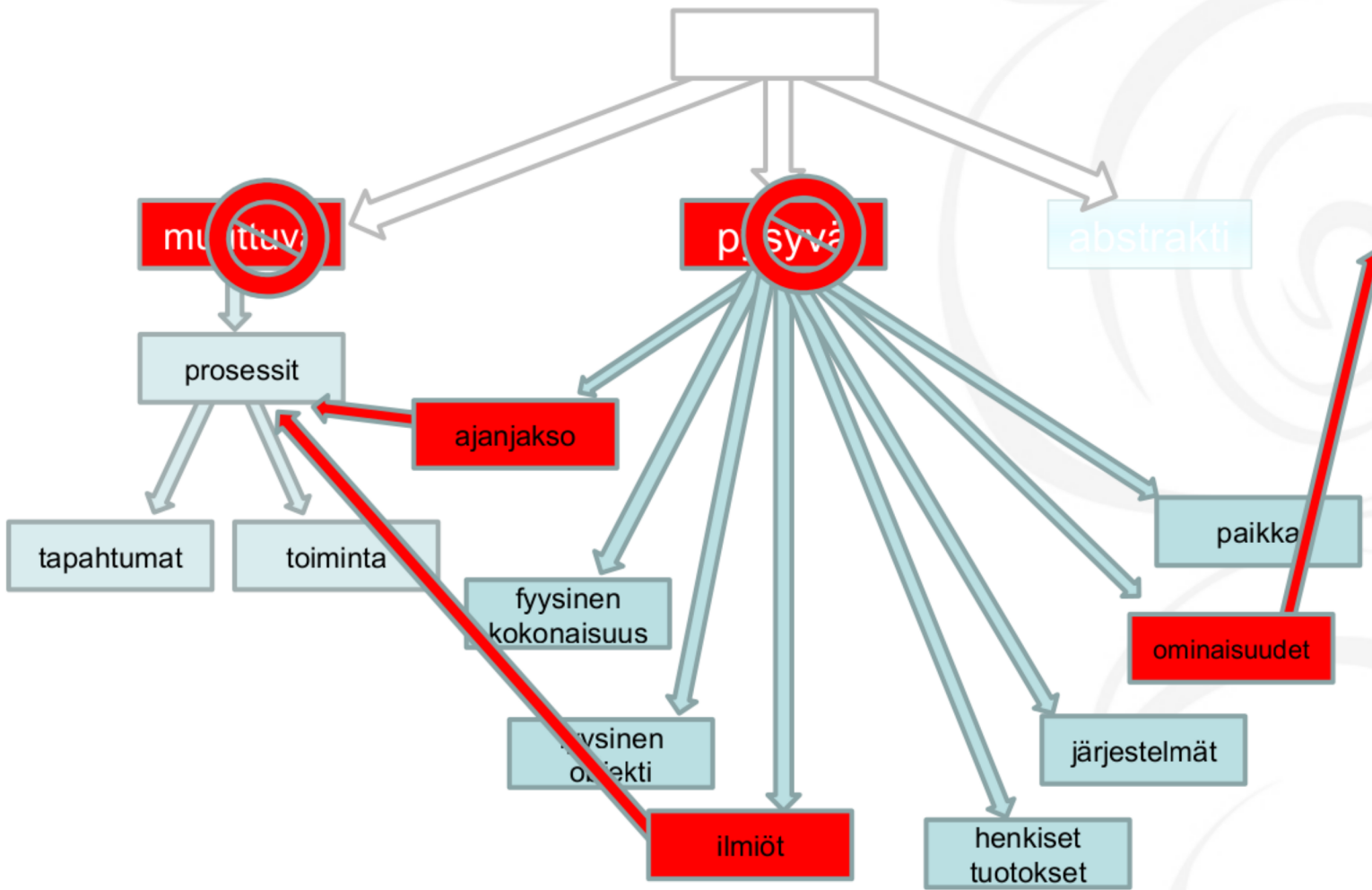
4.Kun yläkäsitteille luodaan selkeät määritelmät, jotka niiden alle sijoitettavien käsitteiden tulee täyttää, on koherentin ontologian rakentaminen huomattavasti helpompaa

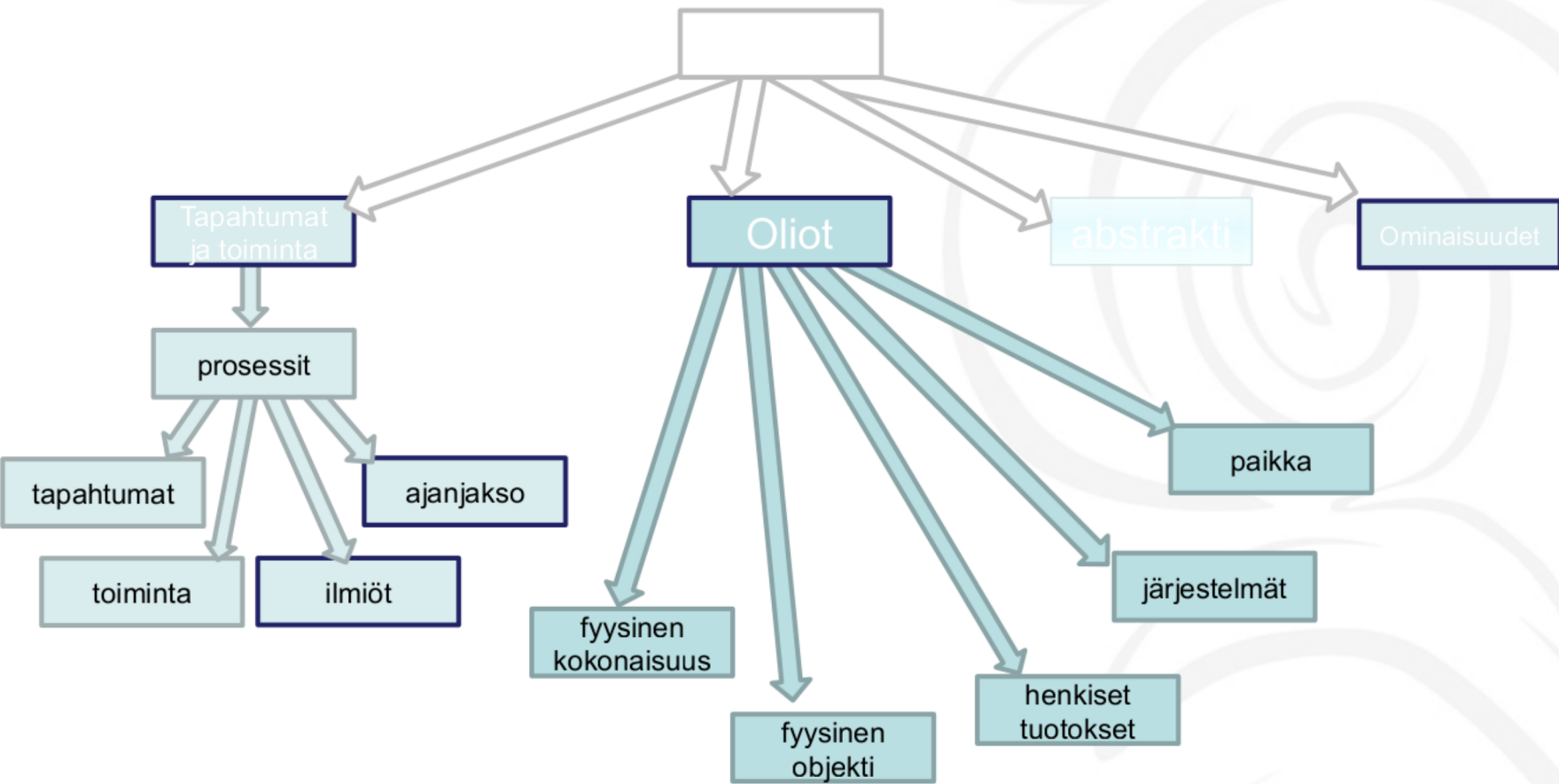
5.periaatteet sekä selkeä alkuajatuksen mukainen jako mahdollistavat tulevaisuudessa "loogisen päättelyn" ja ominaisuuksien periyttämisen eri päähaarojen sisällä, seikat joiden mahdollistajana ontologiat usein mainitaan

6.Hajautetun ontologiakokonaisuuden rakentaminen ja ylläpito helpompaa, kun ylärakenne on vahvalla pohjalla ja hyvin perusteltu

YSON uusi ylärakenne

- **TAPAHTUMAT JA TOIMINTA** (eng. Events):
 - 1.yhteys kausaliteettiin: jokin syy ja/tai seuraus, esim. vallankumouksella syy ja seuraus, autolla (objekti) ei niinkään
 - 2.ilmiöt "tapahtuvat" (happen, take place, occur), ovat vain osittain läsnä tietyssä hetkenä
 - 3.suhteellisen selvät temporaaliset rajat, mutta epäselvät spatiaaliset rajat
 - 4.voivat olla olemassa päällekkäin samassa paikassa
- **OLIOT** (Objects, Substance):
 1. täyttävät useimmiten spatio-temporaalisen tilan
 - 2.objektit "ovat olemassa" (they exist), läsnä ajassa kokonaisuuksina
 - 3.suhteellisen selvät spatiaaliset rajat, mutta epäselvät temporaaliset rajat
 - 4.sijaitsevat paikassa itsenäisinä; eivät siedä päällekkäisyyttä
- **OMINAISUUDET** (Properties):
 - luonnehtivat (characterize) objekteja ja ilmiöitä, esim. muoto, väri, paino, pituus
 - "realisoituvat" objekteissa tai ilmiöissä
 - ominaisuuden instanssi (esim. tietty punaisuuden sävy) voi olla läsnä useassa objektissa (vrt. tietyn objektin instanssi esim. Sokrates uniikki)

YSOn kehityssuunnitelma

Työ aloitettu

- rakenteen läpikäynti ja korjaus
- koherenssi, ylöskirjatut ohjeistukset
- lisää määritelmiä käsitteille
- käännöstyö, ruotsi, englanti
- YSAn ryhmien tuominen YSOon
- yläkäsitteiden ja ryhmittelevien käsitteiden erottaminen sisällönkuvailukäsitteistä

Suunnitteilla

- assosiatiivisten suhteiden lisääminen, esim. bibliometrisiä menetelmiä käyttäen
- yksikkömuotojen/muiden tavutusmuotojen lisääminen ohjaustermeiksi
- koostekäsitteet